

KAM-juridiikkaverkosto kokous 2/2026

Verkoston kokous 10.3.2026, Suomen kirjastoseuran toimistolla, os. Runeberginkatu 15, Helsinki.

paikalla: Pekka Heikkinen, Juha Henriksson, Kristina Linnovaara, Jonas Lång, Juha Manninen, Soile Manninen, Iida-Maija Koivisto

etänä: Janne Kuusisto, Åke Söderlund, Outi Hupaniittu, Heidi Eriksson

1. Kokouksen sihteerin valinta ja edellisen kokouksen muistion hyväksyntä

Sihteeriksi valittiin Iida-Maija Koivisto.

Todettiin 29.1.2026 pidetyn edellisen kokouksen muistio hyväksytyksi.

2. Rights Statement työryhmän kokous

Rights Statements alatyöryhmän vetäjä Iida-Maija Koivisto kertoi, että työryhmä on pitänyt ensimmäisen tapaamisensa, mutta työ on vielä hyvin alkuvaiheessa. Ensimmäisessä tapaamisessa Juha Henriksson esitteli työryhmälle Rights Statementsien kansainvälistä tilannetta. Lisäksi käytiin läpi olemassa olevia Rights Statements merkkejä ja mitkä ovat relevantteja KAM-sektorille. Seuraavassa tapaamisessa on tavoitteena myös edistää ohjeen konkreettista työstämistä.

3. Etiikka työryhmä

Luonnos valmistunut ja laitettu koko KAM-juridiikkaryhmälle luettavaksi. Outi Hupaniittu esitteli KAM-juridiikkaryhmälle luonnosta ja mitä sinne on kirjattu, mm.:

- hyvä arkistotapa kirjoitettu auki mahdollisesti ensimmäistä kertaa
- hankintaan liittyvät eettiset periaatteet
- aineiston hallinta ja käsittely
- käyttöön asettaminen ja käyttäjät

Keskusteltiin seuraavista vaiheista luonnoksen osalta. Luonnos laitetaan arkistoverkostolle kommentoitavaksi ja tämän jälkeen vielä Webropol lomakkeella laajemmin sektorin toimijoille. Kyselyä saa levittää muillekin olennaisille tahoille. Lisäksi KAM-juridiikkaryhmän jäsenille annettiin mahdollisuus kommentoida luonnosta suoraan Outille vielä loppuviikon ajan.

4. Out of Commerce -neuvottelut

Edellisen KAM-juridiikkaryhmän kokouksen jälkeen Kopiosto on toimittanut muutamasta hyväksymispäätösluonnoksen kohdasta ehdotuksen, joista KAM-neuvotteluryhmä on joiltain osin eri mieltä. Keskeisin avoin kohta, jossa vallitsee erimielisyys, koskee kirjoja ja aikarajaa

sille, miten vanhoja kirjoja saa avata verkossa. OKM on ohjeistanut, että jokin aikaraja tulee kirjoille löytää.

Myös sanomalehtien osalta KAM-neuvotteluryhmä on esittänyt aikarajaa. Erimielisyys koskee tällä hetkellä sitä, tulisiko sellaisten lehtien, joiden julkaisija harjoittaa vielä julkaisuutoimintaa olla hyväksymispäätöksen piirissä.

Erimielisyyttä on lisäksi vielä mm. podcastien, nuottiluonnosten, julisteiden ja postikorttien osalta. Liikkuvan kuvan osalta vallitsee yhä perustavanlaatuinen erimielisyys.

KAM-neuvotteluryhmä muokkaa seuraavan ehdotuksen. OKM:n edustaja osallistuu neuvotteluun kirjoja koskevan aikarajan osalta.

Todettiin, että käytännön soveltamista varten tullaan vielä tarvitsemaan ohjeistusta KAM-sektorilla hyväksymispäätöksen voimaan tulemisen jälkeen.

5. Tekoäly

Keskusteltiin siitä, miten tekijänoikeusjärjestöt ovat laajentaneet oikeuksiaan tehdä opt-out tekijän puolesta liittyen tiedonlouhintaan. OKM on pyytänyt asiantuntijaselvityksen liittyen siihen, ettei tekijänoikeusjärjestöillä ole asiavaltuutusta esimerkiksi edustaa oikeudenomistajia oikeudessa.¹ Tätä mahdollisesti halutaan muuttaa nykyisestä ja KAM-sektorin kannattaa tätä seurata ja vastustaa.

Käytiin keskustelua EU:n 19.11.2025 antamasta ehdotuksesta koskien Digital Omnibussia, joka kokoaisi eri asetuksia yhteen. Ehdotuksen mukaan muutoksia tulisi muun muassa tietosuojasetukseen ja lisäksi integroitaisiin avoimen datan direktiiviä data-asetukseen.

TENK valmistelee tieteiden tekijöiden tekoälyn eettisiä sääntöjä. Säännöt ovat lausuntokierroksella ja 15.3. loppuu lausuntoaika. Todettiin, että pitkäaikaissäilytystä ja kulttuuriperintökäyttöä ei ollut sisällytetty sääntöihin, mutta muuten ne vaikuttivat hyvältä.

Lopuksi keskusteltiin OKM:n tekoälyn pienryhmien toiminnasta. Juridisessa pienryhmässä vastustettiin pelikirjan luomista, jota järjestöt olivat esittäneet. Juridiikkaryhmä loi eri skenaarioita; mikä olisi hyvä tilanne ja mikä huono tilanne. Tekijänoikeusjärjestöt olisivat halunneet kansallista sääntelyä koskien tekoälyä ja tekijänoikeuksia. KAM-sektori katsoo, ettei kansallinen sääntely ole mielekästä, vaan on järkevämpää noudattaa EU:n linjoja.

6. Kirjastosektori tapaa komissaari Virkkusen kabinettia

Juha Manninen kertoi, että syksyllä on lähetetty kirje Virkkuselle kirjastojen toimesta. Sisällössä kerrottiin, että se mitä EU tasolla päätetään vaikuttaa kirjastojen toimintaedellytyksiin ja pyydettiin tapaamista. Toiveena oli, että Virkkunen voisi sada asioita EU-laajuisesti eteenpäin.

¹ <https://okm.fi/hanke?tunnus=OKM081:00/2025>

Virkkunen ei kuitenkaan itse pystynyt tapaamaan, vaan Kirjastosektori tapaa toisen jäsenen Virkkusen kabinetista.

Kirjastosektorin ajatuksena on esitellä mm. Suomen malli ja pari ennakkotapausta muista maista, jossa on kustantajien kanssa päästy sopimukseen e-kirjastojen osalta.

Soile Manninen totesi tutkimussektorin toiveen olevan, että sääntelyyn lisättäisiin tutkimuksessa oikeus rinnakkaistallennukseen. Tapaamisessa on tarkoitus myös nostaa esille pyrkimykset rajoittaa oikeutta tekstin ja tiedonlouhintaan ja rajoitusten ongelmallisuus.

7. EU:n asiakirjojen arkistointi

Käytiin keskustelua siitä, että EU:lla on oma ohjeistuksensa asiakirjojen arkistoinnista ja KAM-ryhmän jäsenten voisi olla hyödyllistä perehtyä siihen, miten EU on määritellyt oikeutensa arkistoida yleisen edun nimissä.

8. KAM-sektorin tavoitteet eduskuntavaaleihin ja tulevaan hallitusohjelmaan

Käytiin keskustelua siitä, tulisiko kulttuuriperinnön näkökulmasta pyrkiä vaikuttamaan eduskuntavaaleihin ja tulevaan hallitusohjelmaan. Todettiin, että vaikuttaminen pitäisi pian aloittaa, mikäli sitä halutaan tehdä.

Kulttuuripoliittisessa selonteossa, joka hyväksyttiin reilu vuosi sitten, on näkökulmana melko vahvasti luovat alat ja taloudellisen arvon muodostus kärkenä. Jonas Lång totesi, että kulttuurikierros on juuri meneillään ja se huipentuu 14.4. Säätötalolla. Säätötalon tapahtumassa on mahdollista vaikuttaa kulttuuripoliittiseen selontekoon.

Vaikuttamistyön kannalta nähtiin yhdeksi tärkeäksi näkökulmaksi pyrkiä varmistua siitä, että tekoälyssä näkyy suomalainen kulttuuri ja kieli. Norjassa tehdään nyt isoja satsauksia tähän. Norjassa on ostettu oikeudet hyödyntää norjalaisia sanomalehtiä kehitteillä olevan tekoälyn kehittämiseen. Siellä maksetaan sekä tekijöille, että kehittämistyöhön. Kulttuuriperintö on tällaisten koneiden polttoainetta.

Vaikuttamistyötä varten päätettiin perustaa työryhmä, johon kokouksessa ilmoittautuivat: Jonas Lång, Pekka Heikkinen, Juha Henriksson, Juha Manninen, Åke Söderlund (kysytty myös Museoliitosta Leena Tokilaa).

9. Muut

KAM-juridiikkaryhmän entinen jäsen Riikka Engblad on kirjoittanut KAM-sektorin näkökulmasta mielenkiintoisia julkaisuja ja on ollut puhetta, että hänet voitaisiin kutsua puhumaan johonkin KAM-ryhmän tapaamiseen.² Jonas Lång edistää asiaa.

Soile Manninen kertoi, että Internet Archive Europe on julkaissut lausunnon liittyen muistiorganisaatioiden digitaalisiin oikeuksiin. Sen ajaman näkemyksen mukaan muistiorganisaatioilla tulisi olla digitaalisessa maailmassa samat oikeudet kuin mitkä niillä on analogisella puolella.³

Lisäksi keskusteltiin siitä, että Open Heritage Agency järjestöllä on tavoitteena saada UNESCO:n suositus siitä, että mikä on Public Domainissa ja että sen alaista aineistoa tulisi puolustaa kaikilta turhilta rajoituksilta.⁴

10. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään 8.5. klo 13.30 Suomen kirjastoseuran toimistolla, os. Runeberginkatu 15, Helsinki.

² Riikka Engblad on kirjoittanut mm. seuraavan artikkelin:
<https://researchportal.helsinki.fi/en/publications/henkil%C3%B6tiedot-kulttuuriperint%C3%B6n%C3%A4-kulttuuriperint%C3%B6aineistojen-verk/>

³ <https://ourfuturememory.org/>

⁴ <https://openheritagestatement.org/>